

Kroniek II

H.J.C.C.J. Wilschut

Oproep tot reformatie

Het is 12 februari 2003. In het ND is een forse advertentie te vinden. Een aantal broeders en zusters uit de kring van Reformanda doet een oproep tot reformatie. Roep als kerklid je kerkenraad op om de onschriftuurlijke besluiten van de Generale Synode te Zuidhorn te verwerpen. En om te komen tot een terugkeer naar de eerbiedige gehoorzaamheid aan Gods Woord op alle terreinen van leer en leven. Laat die kerkenraad vervolgens de zusterkerken daartoe oproepen. Om daarna met elkaar te overleggen op welke manier deze reformatie van de kerken gestalte kan krijgen. Deze bijdrage wordt half februari geschreven. Wanneer u dit blad onder ogen krijgt, is de discussie al in een verder stadium. Mogelijk leest u dingen die u inmiddels al van anderen hebt gehoord. Dat moet dan maar. Deze oproep tot reformatie mag in NADER BEKEKEN niet onweersproken blijven.

Ongenuanceerd

Met de slotzin van bovenstaande intro is de positiekeus in deze Kroniek meteen duidelijk. Ik betreur deze oproep om allerlei redenen. Er worden harde woorden gesproken over de Gereformeerde Kerken in Nederland. Van deze kerken zou niet meer gezegd kunnen worden wat art. 29 NGB over de ware kerk belijdt, namelijk 'dat men zich richt naar het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als enig Hoofd'. Toe maar. De kerken zouden aan verval, ja zelfs aan deformatie en verbastering onderhevig zijn. Vandaar ook de oproep tot reformatie. En hoe ik het wend of keer, daarin liggen de kiemen voor een kerkscheuring.

Want, voor de broeders en zusters ondertekenaars is reformatie *noodzakelijk*. Het verval in de kerken is algemeen. De invloed van de secularisatie blijkt uit de omgang met het vierde gebod van Gods wet, de heiligheid van het huwelijk staat onder grote druk. De belijdenis over de kerk is aangetast door de secularisatie. De winst van de Vrijmaking wordt steeds minder erkend, de 'doorgaande reformatie' wordt afgewezen. Onschriftuurlijke liederen uit het Liedboek zijn geruisloos aanvaard, in de liturgie krijgt de ongebondenheid de vrije hand en ook de prediking devalueert. En dan zijn er ook nog verregaande schriftkritische gedachten bij een docent in Kampen, die instemming vinden bij de curatoren. Het was allemaal al bar en boos. Maar sinds de GS Zuidhorn is het nog erger geworden. Denk aan de besluiten rond het vierde gebod, de eenheid die gezocht wordt met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken, het zegenende gemeentelid, de besluiten rond huwelijks- en avondmaalsformulier(en), invoering ordinarium, de ontkrachting van art. 65 en 67 KO enz. enz. De leugen kreeg een wettige plaats ten koste van de waarheid. Eigenwilligheid in de dienst aan de Here werd toegelaten om aan de menselijke religieuze beleving tegemoet te komen.

Kijk ik naar de waslijst aan bezwaren, dan is mijn eerste reactie: wat is het verhaal verschrikkelijk *ongenuanceerd*. Onderwerpen van verschillend soortelijk gewicht worden op één hoop gegooid en met de laatste ernst getaxeerd. 't Is allemaal afdwaling en deformatie. Jammer. Want in een deel van de zorgen van de broeders en zusters ondertekenaars zullen ook veel lezers van ons blad zich herkennen. Rond de prediking. Rond de liturgie. Maar men

slaat zo heel erg door. 't Wordt ook allemaal zo zwart-wit gesteld. En het eigen gelijk - of vermeend gelijk - wordt meteen tot het enig juiste standpunt verheven. Neem nu de zaak van het vierde gebod. Geen kerkelijke vergadering heeft beweerd dat het voor de nieuwtestamentische gemeente niet meer van kracht zou zijn. En over de omgang met dit gebod besloot Zuidhorn nadere studie te laten verrichten. Waarom niet eerst de resultaten van de studie afgewacht, waartoe Zuidhorn besloot? (Zie ook het Ingezonden van ds. P.L. Voorberg namens studiedeputaten in het ND van 13 februari 2003). Zo is ook de benadering van de bijdragen van drs. A.L.Th. de Bruijne - want om hem gaat het, al noemt men zijn naam niet - op z'n zachtst gezegd nogal ongenueanceerd. Over deze bijdragen zijn de nodige kritische vragen te stellen. Zie de rubriek 'Thema' in dit nummer. Maar om er meteen het etiket 'schriftkritisch' aan te verbinden, gaat m.i. de perken te buiten. De Bruijne heeft zich aanspreekbaar verklaard op de gereformeerde confessie, ook ten aanzien van de Schrift. Dan passen dit soort grote woorden niet. Dat kun je in de christelijke kerk niet *maken*.

Dezelfde ongenueanceerdheid treft ook, wanneer de besluiten van de GS Zuidhorn ter sprake komen. Nee, die besluiten zijn niet boven kritiek verheven. Maar waar is de dankbaarheid voor het feit dat Zuidhorn in veel opzichten *matigend* is bezig geweest? De zaak van het vierde gebod blijft voorwerp van studie. De synode zette een rem op het aantal liederen uit het Liedboek. Een nieuwe reeks liederen werd niet vrijgegeven. Het ordinarium is niet ingevoerd, maar voor toetsing vrijgegeven. Art. 65 en 67 KO zijn niet ontkracht, maar op een bepaalde manier zelfs aangescherpt. Jawel, plaatselijk is er meer vrijheid gekomen om in de erediensten te variëren. Maar binnen de kaders die een generale synode faciliterend vaststelt. Bij dit besluit zijn best vraagtekens te zetten. Maar het besluit bedoelt ook liturgische vrijbuitery in te dammen: houd je aan wat vrijgegeven is! En de zorg rondom de vragen over huwelijk en echtscheiding was er ook te Zuidhorn. Het werd zelfs de directe aanleiding tot de periode van verootmoediging. Over de hermeneutische uitgangspunten van de 'deputaten echtscheiding' (even korthedshalve) zal nog fiks doorgepraat moeten worden. Maar als het gaat om de concrete ideeën rond scheiden en hertrouwen, zie je juist een protest tegen geseculariseerd denken en handelen. Zo kan ik nog even doorgaan. Voor wie een donkere bril opzet, wordt alles zwart. En nuances zie je niet meer. Een pijnlijke vergissing.

Onverantwoord

Deze ongenueanceerdheid is meer dan een pijnlijke vergissing. Het is onverantwoord. Nogmaals, een deel van de zorgen van de broeders en zusters ondertekenaars delen we. Maar het is vele malen te zwaar aangezet om daarom de Gereformeerde Kerken tot gedeformeerde kerken te verklaren, waarin het beeld van de ware kerk niet meer te herkennen is. De grondslagen van het samenleven als kerken - de Schrift, de gereformeerde confessie en de kerkorde - zijn onaangetast. Niemand wordt gedwongen dwaalleer te verkondigen of wordt uitgebannen om het brengen van de ware leer. En voor het inbrengen van bezwaren tegen de gang van zaken is en blijft kerkelijk alle ruimte.

Dan is oproepen tot reformatie zwaar prematuur. Onverantwoord. Helemaal wanneer je zulke grote woorden spreekt als gedaan wordt. Men heeft de mond vol over de kerk. Maar ik mis pijnlijk kerkelijk besef. Dat begint al met het feit dat je een oproep tot reformatie in de krant aantreft. Is dat kerkelijke stijl? Aan het adres van drs. De Bruijne en curatoren worden zware verwijten gericht. Schriftkritiek! Maar op welke kerkelijke vergadering is deze materie ooit aan de orde geweest? Waar hebben de Gereformeerde Kerken zich erover uitgesproken? Is men met zijn bezwaren al de kerkelijke weg gegaan?

Onverantwoord. Dat is het ook, wanneer je al je bezwaren dezelfde lading geeft van de uiterste ernst. Er zijn dingen, waarmee je minder gelukkig kunt zijn. Avondmaalsviering in crisisgebieden binnen legerverband bijvoorbeeld. Maar is dat nu meteen een halszaak? Met bepaalde liturgische ontwikkelingen kun je eveneens moeite hebben. Zoals er bij de nieuwe preekmethode allerlei kritische kanttekeningen te plaatsen zijn. Maar is de leer in geding? Of komt door een minder juist gezang die leer in gedrang? Een mens moet de zaken in proporties kunnen zien. En zich dan ook eens kunnen conformeren. Te meer omdat een volmaakte kerk hier op aarde onbereikbaar is. Ik proef een element van perfectionisme. Blijf bij de hoofdzaken, broeders en zusters ondertekenaars! Want de eenheid van de kerk is een groot goed. Zoals het onder spanning zetten van die eenheid een groot kwaad is. Zeg maar rustig: zonde. Nee, ik houd niet van grote woorden. Maar hier ontkom ik er niet aan. Deze oproep tot reformatie is niet te verantwoorden. Niet tegenover de Heer van de kerk. Niet tegenover de kerken van deze Heer.

De broeders en zusters ondertekenaars praten dus wel veel over de kerk. Maar ze denken vanuit de eigen visie. En wordt die niet gedeeld, dan is de kerk aan het deformeren. Daarin zit meer geseculariseerd denken dan men zich vermoedelijk bewust is.

Bezinning

Het is duidelijk, deze oproep tot reformatie heeft verdeeldheid gebracht binnen de kringen van REFORMANDA. Diverse scribenten in het blad hebben hun handtekening niet willen zetten. Op zichzelf ben ik daar wel blij om. En toch moet mij iets van het hart. Jarenlang hebben sommigen van deze scribenten vlijmscherp gestelde artikelen in het blad REFORMANDA geschreven. Daarmee hebben zij voor hun deel het vuur van de onvrede mede aangewakkerd. Mooi dat men de uiterste consequentie niet trekt. Maar bezinning op eigen medeverantwoordelijkheid zou deze scribenten sieren.

Die bezinning past ook onszelf als NADER BEKEKEN. Graag willen we ons inzetten voor de bewaring van het gereformeerde karakter van onze kerken. En ja, dat maakt ons ook kritisch. Maar daarbij willen we onze kracht zoeken niet in allerlei stoere kreten, maar in valide argumenten. Voor sommigen is dat allemaal te soft. Die geluiden bereiken ons als redactie van tijd tot tijd. Toch blijven we bij de gekozen lijn. Het is een bewuste keus van de redactie. Ik schrijf dat niet om daarmee te beweren dat NADER BEKEKEN het zoveel beter doet dan REFORMANDA. Ook wij laten onze stekken vallen. Niet altijd wordt ons commentaar als billijk ervaren. Laat het ons weten. Houd ons bij de les van de christelijke omgangsvormen, ook in de polemiek. Polariseren is een ongeestelijk bedrijf!

Maar dat geldt naar alle kanten. Als het gaat om onrust aanwakkeren, moeten we eerlijk zijn: de onrust kun je niet alleen op naam van REFORMANDA zetten. De grondslagen van het samenleven als kerken zijn onaangetast, schreef ik, en daar blijf ik ook bij. Tegelijk menen sommigen onder ons zich vrijheden te kunnen permitteren, die niet goed zijn voor het onderling vertrouwen. Het is meer dan eens in ons blad signaleerd. En is bij het tempo van vernieuwingen en veranderingen wel voldoende rekening gehouden met gevoeligheden van broeders en zusters die er anders over dachten? Dan kun je wel zeggen: ‘er is toch niet met ze te praten’, en soms is dat nog waar ook. Maar is er tevens begrip geweest voor de gevoelens van angst en vervreemding, die achter veel harde woorden schuilgingen? In je enthousiasme voor vernieuwingen kun je de dingen ook gaan drijven, terwijl je onderweg medebroeders en -zusters verliest. Dat is geen excuus voor conservatisme, of iets dergelijks. Ik wil ook niet de

stelling verdedigen dat de langzaamste dus altijd het tempo mag bepalen. Het gaat mij om iets anders. En wel om de christelijke saamhorigheid in de kerken, waarbij je ervoor knokt om elkaar vast te houden. Omdat je samen bij dezelfde Heer hoort. Ik blijf bij mijn mening dat de oproep tot reformatie van geen kanten kan. Maar - wordt ons daarin op een bepaalde manier ook niet een rekening gepresenteerd? Hier is veel bezinning nodig. Niet alleen bij de ondertekenaars van de oproep tot reformatie. Hier is ook voor de kerken gezamenlijk bezinning geboden. Als het ons tenminste ernst is met de verootmoediging.